

Марина Трумич

ОБУВКИ ЗА МОНА ЛИЗА

Превод от босненски:

Русанка Ляпова

Издателство Сонм, 2012 г.

traduki

Издаването на това произведение е подкрепено от литературната мрежа ТРАДУКИ, членове на която са Федералното министерство за европейски и международни работи на Република Австрия, Външно министерство на Федерална република Германия, Швейцарската културна фондация Про Хелвеция, КултурКонтакт Австрия, Гюте-институт, словенската Агенция за книгата ЈАК, Културното министерство на Република Хърватия и фондация С. Фишер.

© Copyright of the translation:
S. Fischer Foundation by order of TRADUKI

Преводът е направен по изданието:

© Marina Trumić
CIPELE ZA MONA LIZU
Izdavač Dobra Knjiga d. o. o.
Sarajevo, 2009

© Русанка Ляпова, превод
© Веселин Праматаров, художник
© Издателство Сонм, 2012 г.

ISBN 978-954-8523-31-8

СЪС САРАЕВО В СЪРЦЕТО

И докато обикаляш прочутите музеи
и галерии, стоиш пред паметници
и фонтани, на брега на океана или на чужда
някоя река, прехласната в мига неуловим,
в който светът ти се разкрива
в цялата си пълнота и неповторимост,
мислено погалваш нежно
свидните лица и улици
от града на своето детство...

Из „Копнежи и далечини“, Сараево, 1987 г.

ПОНЕСЕНА НАД ЕЗЕРОТО

Понесена над езерото, ТИШИНАТА говори
с отдавна забравения език

на детството

Хората няма никога

да проумеят

онова, което упорито се стараем

да забравим.

Останки от нечии добри намерения

се веят по клоните

Литва се простира

недалеч оттук

тъй тайнствена

А речните чайки

сгушени на кея

потъват в сън дълбок.

Вигри, октомври 1995 г.

ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ

Далечините не осъзнават разстоянията, докато не бъдат уловени от нечие сърце в капана на копнежа. Тогава просто изпълват съществуването на човека, хванал се на въдицата на собственото си желание, което никога не ще се осъществи.

Освен ако той, улавящ и уловен, не почне да се движи тъй бързо, та силата на устрема му да не заприлича на истински покой, на водовъртеж от неподвижност. Може би това ще угаси желанието, ще стаи копнежа.

Далечините ще усетят непоносимото си приближаване. Несъществуващите далечини.

И ще настъпи неизказано спокойствие, което ще погълне целия въздух, дори Слънцето. Светът накрая ще се саморазруши. Поредната черна дупка в космоса.

Така със завръщането в небитието ще осъществим най-големия си блян. Копнежа по пътуване.

Из книгата „Копнежи и далечини“, Сараево, 1987 г.

ДА РАЗБЕРЕШ БОСНА

Нищо не е вечно освен самата вечност
и целувката ѝ детска по челото
на мъртвата майка.

Падат звездите, ронят се в нощта
в кафявите и гъсти води на езерото, което
предусещам
под прозорците на манастира
като присъствие на смърт, всемирна болка; на минало
което се обръща и си тръгва ей-така,
без дори да подаде ръка
за сбогом.

Повехнали и бледи са звездите,
студени
като челото на мъртвата старица
под прочутата целувка, която ще влезе право
в бъдещето
моето и Твоето, в бъдещето наше
с небе, в което трепка
звездата на далечната ми родина,
отразена в спокойните води на езерото
във Вигри
Ех, добри ми хора, изгубени в мъглата
на полската есен
Ето, това е то Босна.

13. 10. 1995 г., Манастирът във Вигри

БОЛНАТА

Прозорците припламват в треска
на отчаяна радост
щом нахлуе лятото
С устрема
на задъхал се овчар
В стаята
на болната
Въздухът трепти
от глъчката на играещи там нейде
Малчугани
По безкръвните ѝ устни вехне
само златистият прашец
На самотата
Трясък от строшен прозорец
мелодия на пасторален любовен
Блян
Целувка
по-знойна от росно желание
Притихнал пейзаж, сънуван преди
Смъртта
По небето се търкалят синкави облаци
като детски кубчета, зидат вратата
На илюзията
Че няма силно да боли
Сбогуването.

БЕШЕ ГРЕШКА

Цял ден измина,
без телефонът ми да позвъни.
Не звънна и на другия
Нито на следващия ден.
Дори и на четвъртия мълча.
А на петия ден най-подир телефонът
иззвъня.
Вдигнах слушалката с трепереща
от вълнение ръка.
Тръпнеща в очакване изрекох:
Ало!
Беше грешка.

Сараево, 1999 г.

У ДОМА, НАЙ-ПОСЛЕ

Бях чела някъде:

Къщите приличат на дървета. Непрекъснато растат и постоянно се променят.

Някой казва: да, така е, друг пък: не!

Ала сигурно едно е – къщите са свети места

И онзи, който дръзне да подпали тяхната душа, за ада ще получи резервация.

* * *

Прибрах се вкъщи, най-накрая, а телефонът ми мълчи.

Пуснах във вестника обява продавам кафяво яке „Hunter“, почти ново и неизползван репортерски магнетофон марка „uher“

и италиански ботушки

от по-добрите времена,

защо са ми, щом не съм по-добра.

Видях си номера на следващия ден

в карето за безплатните обяви

сгуших се като котка в подарения фотьойл

и се заех да чакам,

но телефонът все така мълчеше

Обадих се в няколко сервиза за печки и на кого ли още не,

приятелите да не изброявам,

но телефонът ми не звънна в отговор нито тогава,

нито на следващия ден,
сграбчих дяволския апарат и в стената го запратих
дълго плака наред боклука
безгласно, разтърсван от ридания,
моят невинен и чужд телефон
звънна след много, много време,
но това вече не бе онзи апарат
нито аз бях същата,
никой не беше този от преди,
дори къщата ми стара
в нов дом се бе превърнала
най-накрая.

КЪЩИ

Света обиколи и у дома си се върни.

Къщният праг е най-голямата планина.

Своя къща, своя воля.

Имаш си къща, върни апартамента.

Къщите са скривалища на нашите маски.

Утробната прегръдка на Великата Майка.

И всяка има късче небе над покрива си.

Тревога в къщата на духовете!

Как боли самотата на изоставените къщи

С празни очи, с очи без мигли –

прозорци без завеси

Къщи, напуснати завинаги от хора,

с които били сме близки

или от такива, с които не ще се опознаем никога

Заедно отплаваме от ревматичните пристанища

Топят се спомените ни като близалки в детските

устенца

Болят ни къщите, които няма да видим вече никога

сладките тъмночервени къщички в Куидад Мексико

сглобените надве-натри колиби в Кайро

наколните жилища като чапли, къщите на Амстердам

любими на туристите,

невзрачните къщурки, порутени колиби, хижи,

съборетини,

курветини.

Тревога в къщата на духовете!

Позната Сянка се изкачва с усилие по стълбите.
Фамилията е събрана, тракане на съдове
и прибори за хранене
Къщата на мойто детство
В покрайнините на града до жп линията,
Шум и глъчка, лай, примигват задрямали паланки
Светлините на големите градове блестят безмилостно
сякаш не са и чували за криза.
Куклите от детството препускат пред очите ми
Блясъкът и нищетата не ти дават да заспиш.
Вилите на Атина опалени от слънцето
Дървените бараки в покрайнините на Истанбул
Скелетите на сгради след земетресението в Скопие
Веселите къщи на Севиля с бухнали в цвят
вътрешни дворове
пленителни като девойчета игриви
Или бетонените грозотии на Варшава
преизпълнени с исторически събития
които нощем затварят морните си очи
За да изгреят отново сутрин малките им слънца
Разтварят усти като порти
Градини, цветарници, оранжерии в градските
покрайнини
Къщи, населявани отдавна от духове на мъртви

Бунт в къщата на духовете!

Изтерзаната къща на моето детство
в Сараево, изранена, забравена.

Закотвени във времето, къщи отчаяни
Със зейнали души
Застинали като очи на мъртви риби
Само перят ръце и немощно пъхтят, астматички
стари
Измамнички
колко заровени илюзии, захвърлени премени,
игри,
Колко прашни скелети в темелите
А ги имаше навсякъде
по цял свят, докато не се приютиха
в спомените
Измъквам ги оттам една след друга
В неделния следобед докато блясъкът на лятото
тъгата ми разсъблича
Къщи от светлина, къщи от тъма
Къщи като песни мимолетни.

Бунт в къщата на духовете!

В СВОЙ ДОМ

Бездомница на прага на своя дом

Бездомница съм на прага на своя дом.

Първо си представям стаята

сякаш я рисувам

 малко по малко, щрих след щрих...

мислено, разбира се,

 най-напред с молива стените очертавам

 това успокоява и вдъхва сигурност

стените, то се знае, наскоро са варосани

добре е на чисто да се влезе

после оставям отвори за врати

 и за прозорци

с изглед към площада, който

шуми

 в главата ми

заедно с чинарите и минувачите

с кафенетата, колите и крадците

с храмовете,

трябва да предвидя още банка,

съд, пазар и лудница,

бардак при всички случаи, чувствам се като курва

в Амстердам

извинявам се, просто отклонение...

или самовнушение,

и така рисувам изброеното

всичко, което превръща пространството в площад

на ОСВОБОДИТЕЛИТЕ

и НЕПОБЕДИМИТЕ,

правя го, без да бързам, защото искам

да се наслажда на сътвореното
да си лежа на облака, да си пийвам
и да плюя от високото
да се кефя, както би казал приятелят ми Младен,
прощавайте, отново вметка,
върщам се към вътрешността
на моя дом
подреждам бавно стаята,
нещицата, чието съществуване усещам,
трябва да заемат точното си място
винаги съм обичала реда,
после слагам цветя по прозорците
и във вазите, смесвам
тук свежи, там пък малко сухи, икебана,
прилежно ги подреждам.
След това добавям сенки,
играта им по прясно белосаните
стени и кътчета.
Струва ми се, че засега си имам всичко,
което ми е нужно за живот.
Мога най-сетне да отдъхна и
да заживея в своя дом.

СЛЕДИ

В този град на Висла
останаха първите му
стъпки
плодът на моята утроба
плаче
с невидими сълзи
безпомощната му душа
се раздвоява, разтроява
в стремежа да забрави
улиците
пивниците миризливи
кръчмите съмнителни
дълго ще помнят изранените му
ходила
стъпките мъчителни
разкъсаните му адидаски
оставят алени цветя
от чийто дъх се пълни
младата Варшава.

Варшава, 1992 г.

ПО ПЪТЕКАТА НА ПРЕДЧУВСТИЕТО

На поета, изгнаника

Свирачът весел е разпалил
свирната буйна
на огненото лято
по улици, пътеки,
разбягали се под нозете ни
по дирите на неговото скитане,
летим над покривите на изтерзания си град
като герои на Шагал
все шугави любовници и бивши младенци
носим се, поемаме към „Башчаршия“,
по „Ферхадия“ и „Титова“,
чак до Големия парк и омразния
грамаден строеж отсреща
устремени към Мариин двор
ни изпровождат гълъбите,
нашенските чайки,
останки от спомени, от сенки,
с чаша червено вино и шепа маслини
за добър път и за тъгата, дето скита
упорита
по улиците на града, по хълмовете
където не можеш да се изгубиш,
колкото и да бродиш
от сутрин та до мрак, все срещаш
лица ту стари, ту непознати нови
по възтънките мостове
под които тече скромната река

на детството
и тъй нататък
в стила на добре познатия ни стих,
в сянката на облака
се вливаш заедно с града
в росното Сараевско ширине
поле, засадено с блокове и
пронизано тук-таме от някоя каверна,
дупка или рана в тъканта на дробовете,
после се спускаш по моминската река на спомените,
през зрелостта и забравата на старостта
все така, по средиземноморската пътека
както казва един познат писател,
по следите от предчувствие, копнеж и далнина
по Неретва чак до морето край маслинови поля.

РАЗПОЗНАВАНЕ

На Мак Диздар

Клон разклонен
птица зловеща
сребърен поглед
вперва отсреща
черна врана е това
в очите си се кълна.
Като бразда тъмна
път се вие
от слънцето, та чак до мен
все болка крие.

Омагьосани
дълго вървим безсилни
за света безоки
в четирите посоки
Вървахме що вървахме
безспир
трижди нощта убихме
трижди
утрото съдихме
дни чудни за чудо изгряха
и изтляха.

Пребродихме долини
прекосихме планини
преплувахме три морета
и три реки

чак до незнайни земи
до синята вис и отвъд.

Най-сетне до езеро
се добрахме
но вече безпаметни бяхме
и започна всичко отначало.
През реки, през гори, през морета
и през болка.
Вред бродихме.
Бродихме, а не стигнахме.
Гледахме се, а не се
познахме.

Сараево, 1980 г.

ЛОТОС

В кроткия сън
на лотоса лекокрил
ужасна тайна
дреме в самота
Цвета му с устни ще разтворя
с целувка ще позная,
страшната тайна
ужасяващата истина.
В бистротата
на зениците ми
нежен лотос броди.

Марина Трумич
ОБУВКИ ЗА МОНА ЛИЗА

първо издание

превод: Русанка Ляпова
художник: Веселин Праматаров
редактор: Тодорка Минева
коректор: Мария Цветанова

Издателство Сонм

Зона Б-18, блок 14, вход 1, етаж 11, ателие 3, София, 1309
sonm@abv.bg

ISBN 978-954-8523-31-8